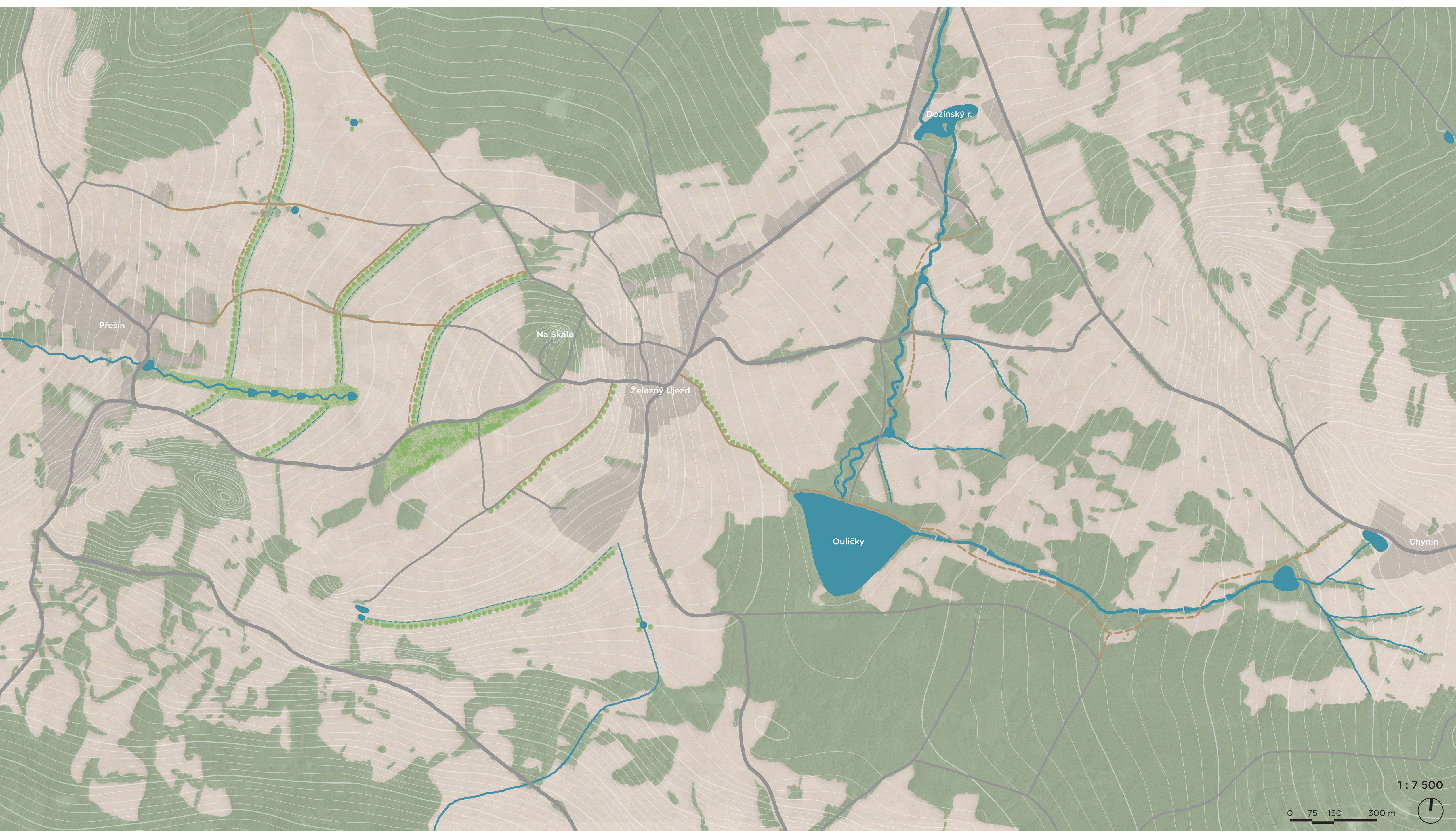

Železný Újezd - voda v krajině

Železný Újezd je malá obec s přibližně 140 stálými obyvateli ležící na západní hranici CHKO Brdy. V dnešní době je zde většina domů využívána chalupářů pouze k přechodnému bydlení. V minulosti zdejší krajinu lidé používali ke své obživě, tudíž zde byla pestrá mozaika malých políček, pastvin a luk. V současnosti je území hojně využíváno hlavně pro pastvu dobytka, jelikož je zdejší oblast poměrně chladná s méně výnosnými a místy hodně zamokřenými půdami. Nehodí se tudíž k intenzivnímu používání jako orná půda.

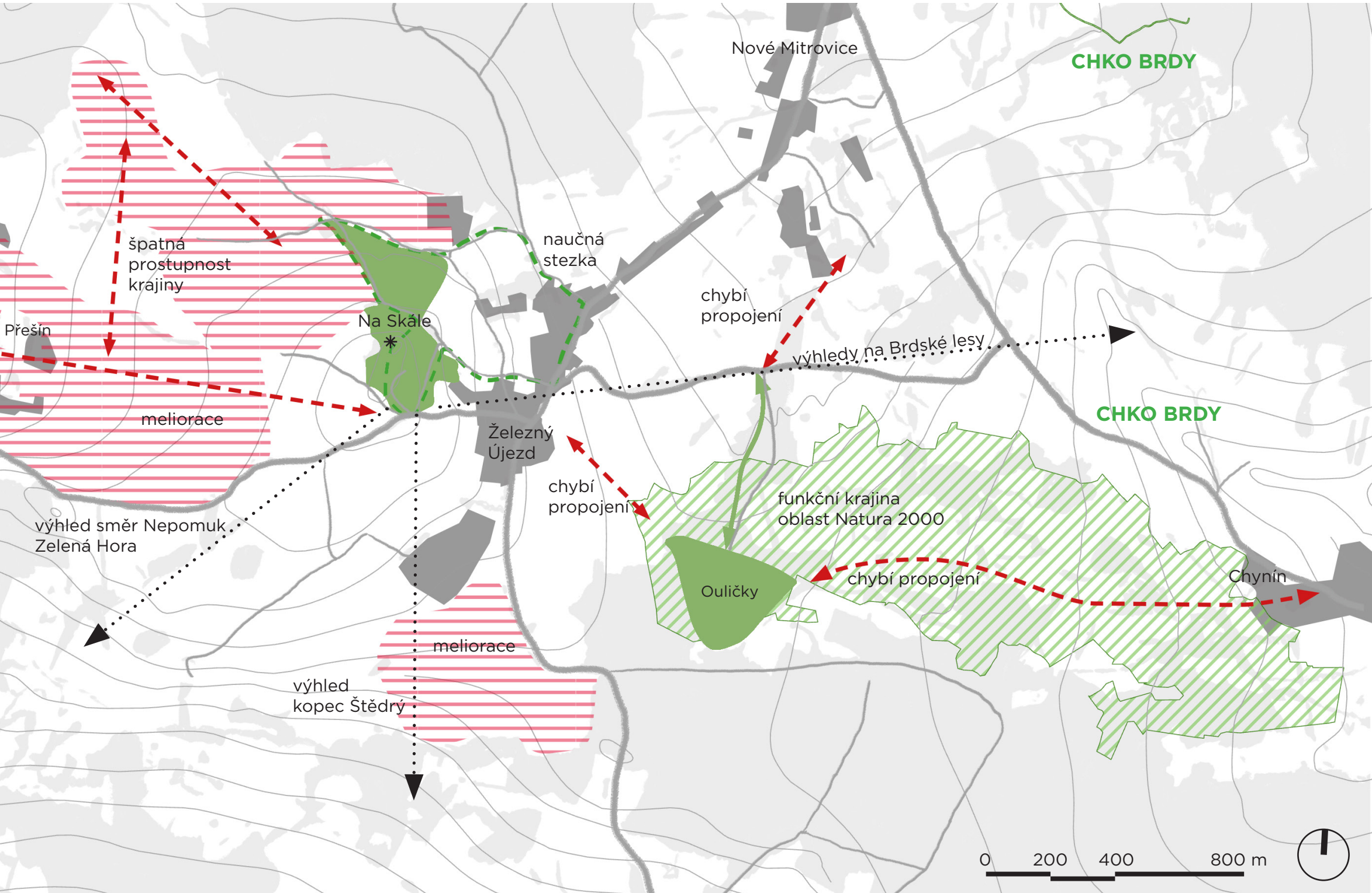
Některé části území jsou díky tomu dochovány téměř ve stejné podobě, jako je znali naši předci. Týká se to hlavně okolí rybníka Oulický, kde se zachovala ona pestrá mozaika malých remízků a louček. Území se zároveň vyhýnulo velkoplošnému odvodnění a intenzivnímu obhospodarování. Náchází se zde zachovalé luční biotopy s výskytem řady chráněných, ohrožených a vzácných druhů. Oblast je chráněna v rámci Natura 2000. V návrhu jsem se snažila respektovat kvalitu tohoto území a přilís do něj nezasahovat. Potok je zde v úzkém a hlubokém korytě obklopený stromy. K zadržení vody v narovnaném korytě Dožínského potoka jsem tedy použila pouze jednoduché kamenné hrázky, které vytvoří na potoce malé tůně se stojatou

vodou a při větším průtoku se voda trochu rozleje do okolních luk. Tok potoka od Oulíček směrem k Dožínskému rybníku jsem navrhla nově zmeandrovat.

Naproti tomu oblast západně a jižně vrcholu kopce Na Skále se intenzivnímu obhospodarování nevyhnu. Louky nad obcí Přesín jsou masivně odmeliorovány, což při větším úhrnu srážek způsobuje masivní povrchový odtok vody. V důsledku toho zároveň obyvatelům Přesína ve studních chybí voda. Hlavním cílem návrhu bylo tudíž vodu na těchto místech lépe zadržet a vsáknout. K tomu slouží systém tří zachytých průlehů lemovaný keří a ovocnými stromy. Drivější drobný vodní tok, který je v dnešní době zatrubněn a je hlavním melioračním recipientem, jsem znovu odkryla. Potůček nově teče v travnatém pruhu přes několik tůní až do rybníčku v Přesíně.

Součástí konceptu návrhu bylo i řešení cestní sítě a doprovodné vegetace. Pěší propojení mezi jednotlivými obcemi mimo silnice chybí. Skrz oblast Natura 2000 je navržena pěší naučná stezka, která bude zčásti vést po povaleových chodnících nad zamokřenými loukami. Nové pěší spojení vznikne i směrem k Přesínu a podél potoka k Novým Mitrovicím.

analýzy

problémová mapa území

Hlavní problémy v území jsou chybějící propojení cest mezi obcemi a další významnými místy (rybník Oulický) a také rozsáhlé odmeliorované plochy, kde krajina ztratila svou původní strukturu malých pozemků a zároveň je zde problém s nadměrným povrchovým odtokem vody. Hodnotami je určité CHKO Brdy a jeho součástí: oblast Natura 2000 s hodnotnou zachovanou krajinou, samotný rybník Oulický, který je významnou vodní plochou v území a také les Na Skále s naučnou stezkou, kam se mohou mistři obyvatelé i návštěvníci vypravit na procházku. Z rozhledny, ale i ze svahů kopce je krásný výhled do širokého okolí.

louky nad Přesínem a kopec Na Skále

výhled z meliorace

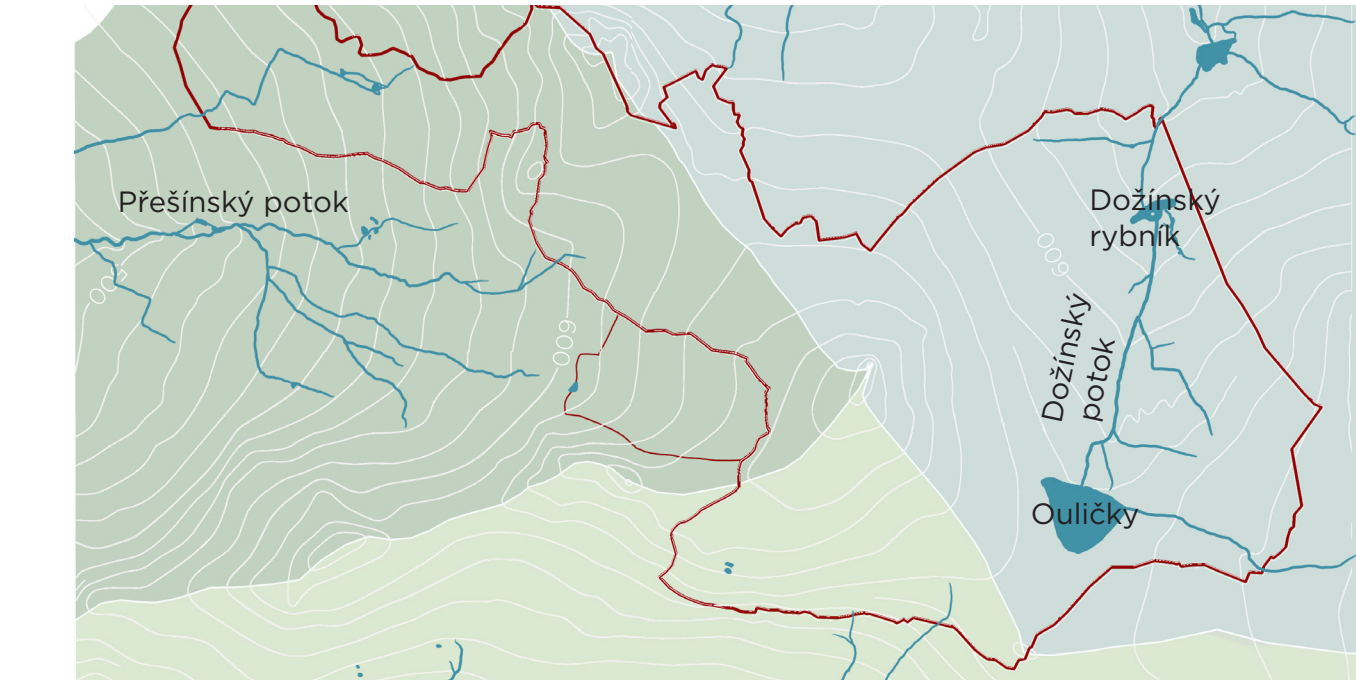
pastviny

pastvina na jih od Žel. Újezda

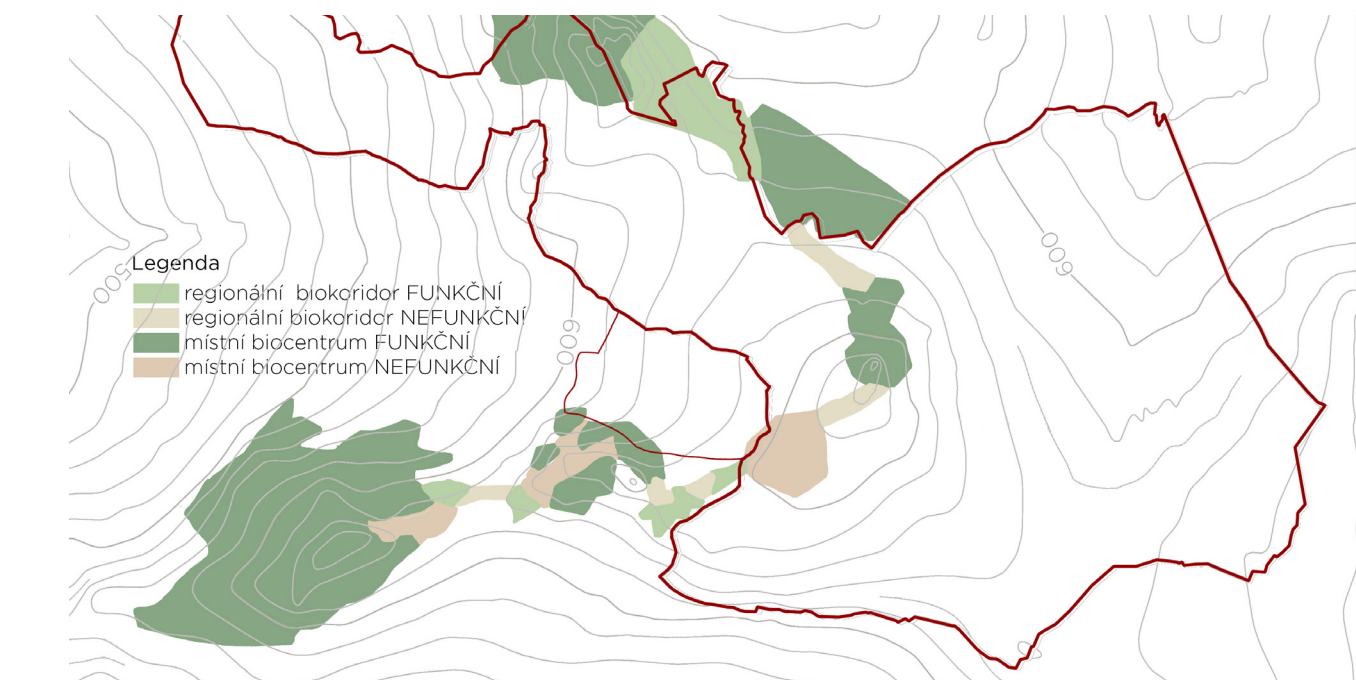

les u Oulíček

vodní systém

Největším vodním tokem je Dožínský potok tekoucí skrz Oulický. Západní strana území je sušší než východní. Na Skále se setkávají tři rozvodí potoků.

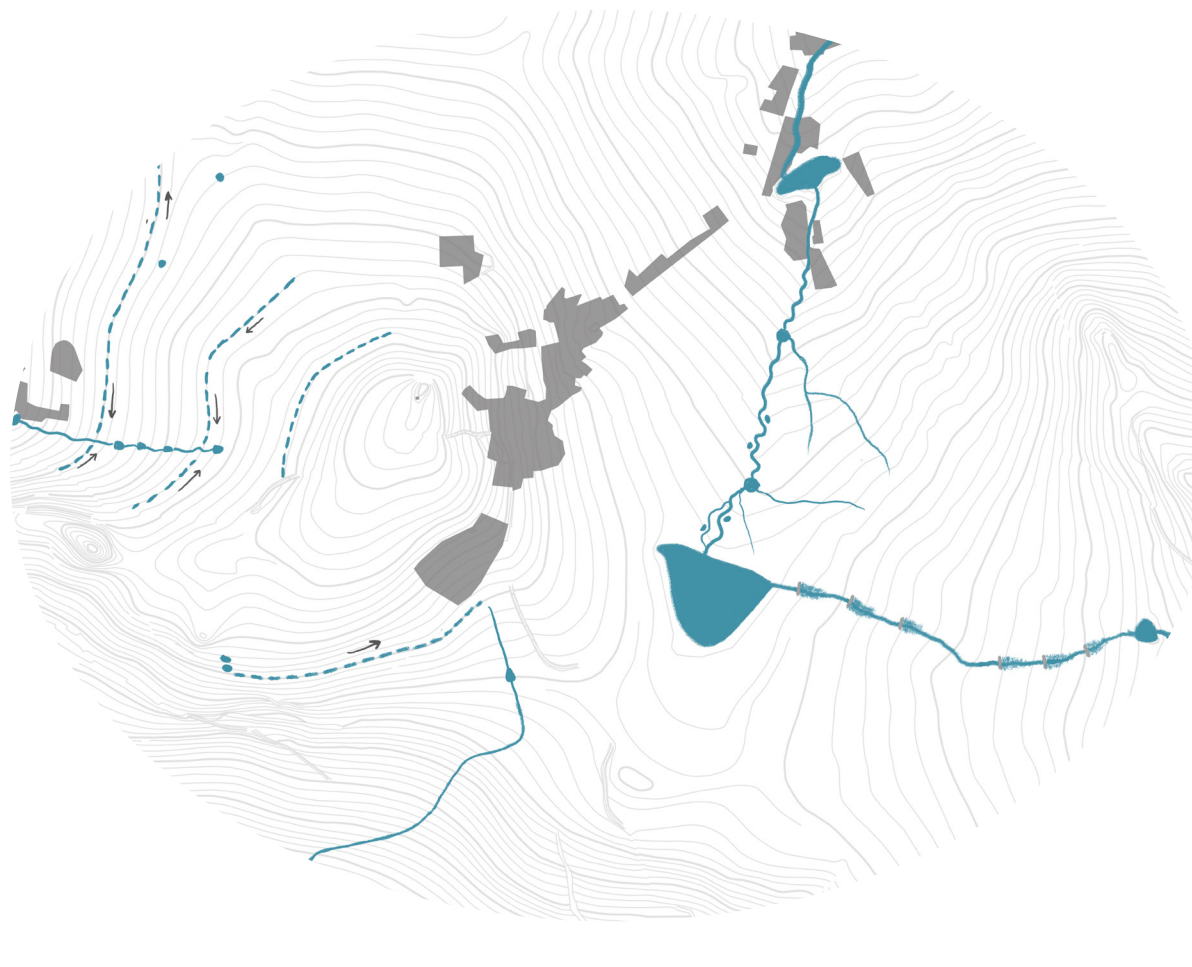
ÚSES

Skrz území prochází ÚSES, který je ale v současnosti nepropojený a tudíž nefunkční.

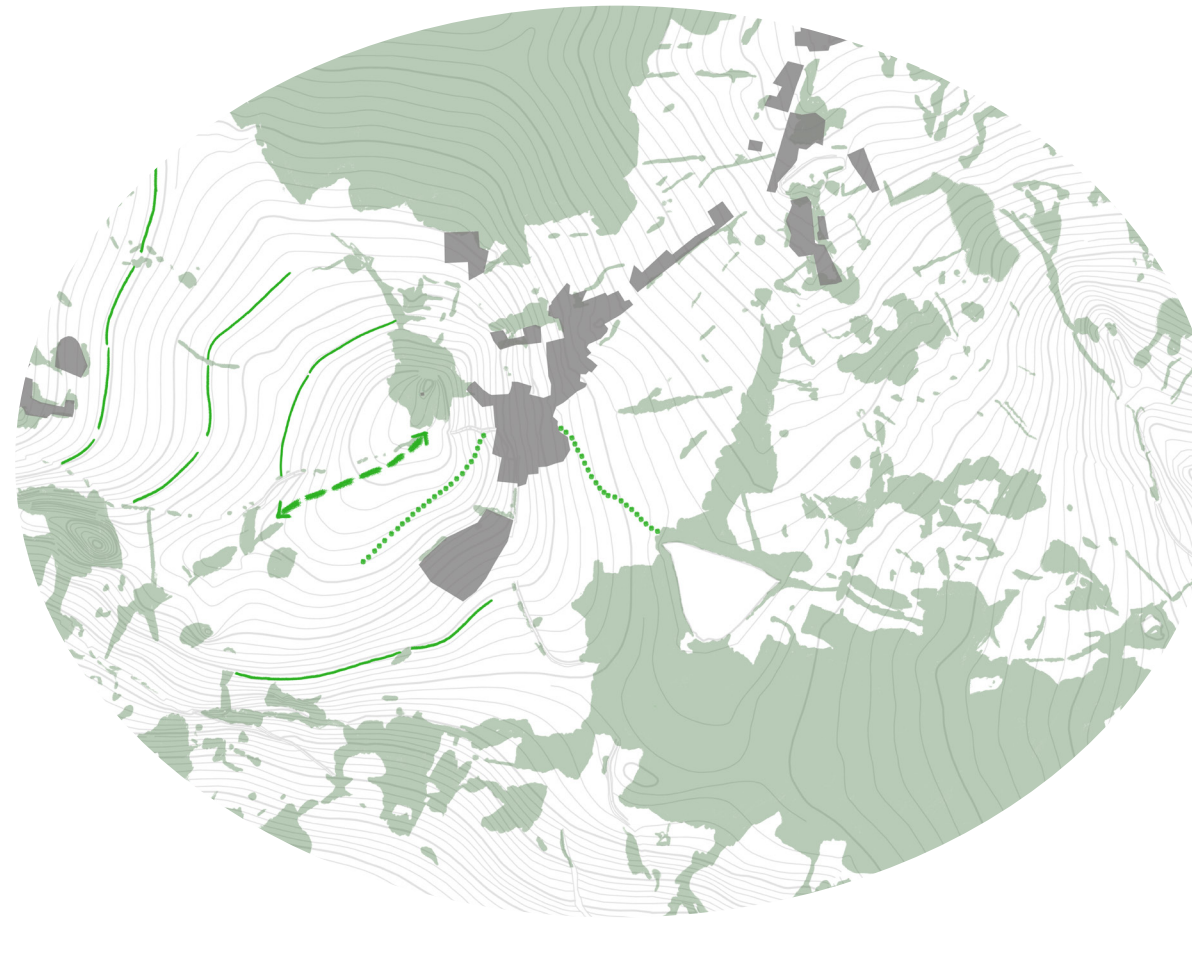
celkový koncept území

Zlepšení péči prostupnosti krajiny v okolí Železného Újezda bylo jedním z cílů návrhu. Novými propojeními mezi jednotlivými obcemi vzniká síť cest, které umožní návštěvníkům poznávat krajinu při procházkách, případně projíždkách na kole. Skrz oblast Natura 2000 okolo rybníka Oulický je navržena nová naučná stezka, která se v obci napoí na stávající okružní NS Železný Újezd.

Řešení vodního systému, lepší hospodaření s vodou a zadržení vody v krajině jsem si zvolila jako hlavní téma svého projektu. Na existujících vodních tocích v okolí rybníka Oulický jsou provedeny revitalizační opatření: hrázky a zmeandrování. Na odmeliorovaných loukách jsou pro lepší retenci vody navrženy zachytivé průlehy, které mají lehký sklon ve směru šípku do blízkých údolí. Zatrubněný potok je odtrubněn.

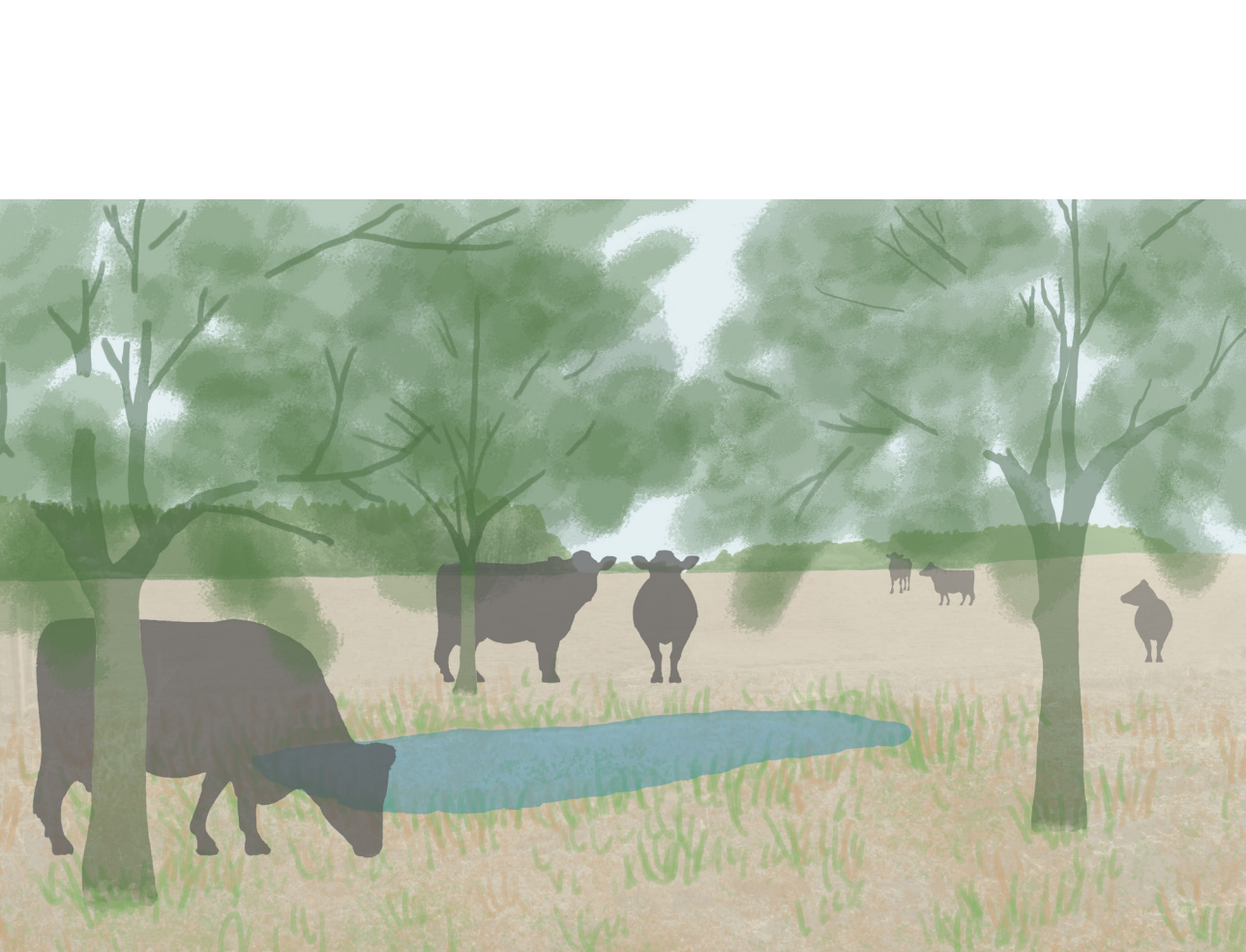

Železný Újezd je obklopen lesy, loukami a pastvinami. V oblasti okolo Oulíček je mozaika remízků a luk narozdíli od rozsáhlých pastvin nad Přesínem. Podél naplňovaných průlehů jsem navrhla remízky s keří a ovocnými stromy, které napomohou zadržení vody, rozdělí velké plochy pastvin a vytvoří tak prostředí pro drobná zvířata. Některé cesty jsou doprovázeny stromoráslím. Nefunkční ÚSES je navržen k doplnění.

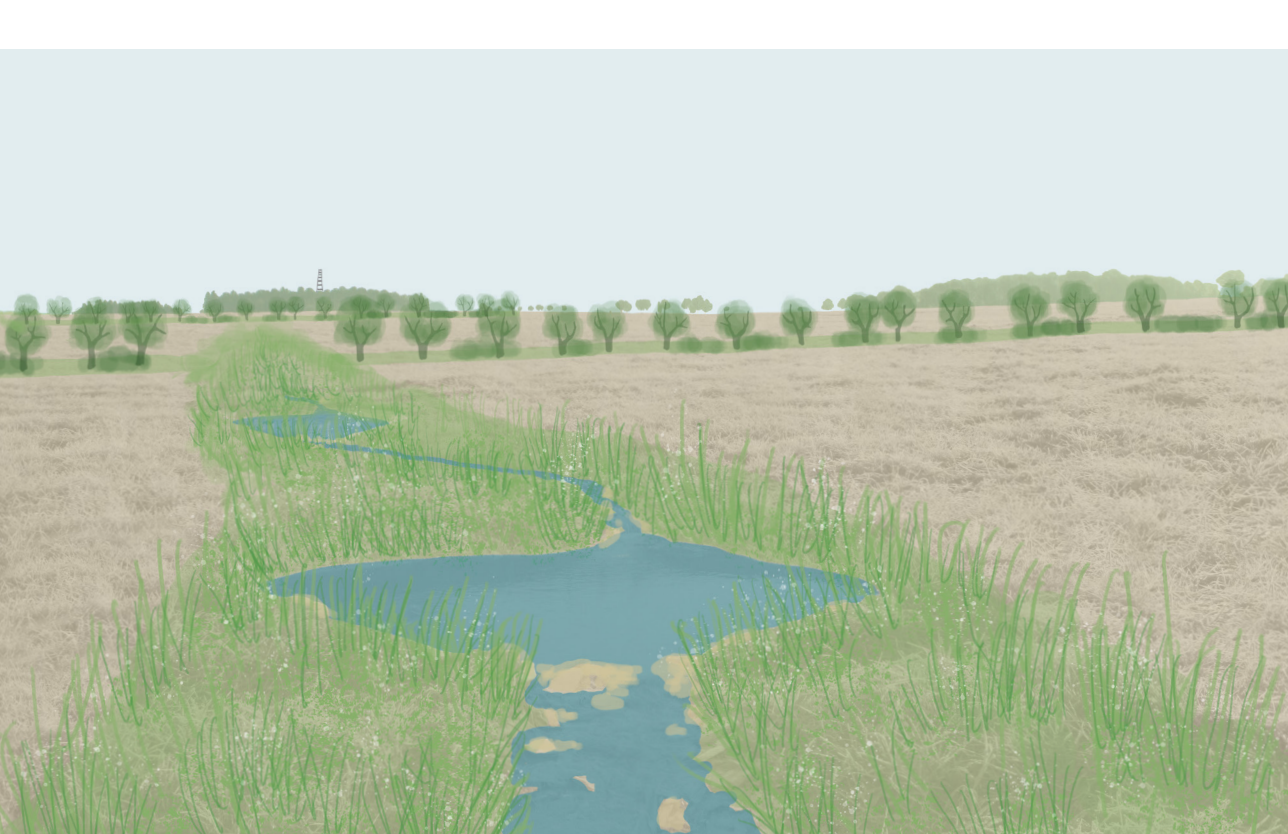
Všechny vrstvy dohromady vytváří celkový koncept návrhu území okolo Železného Újezda. Průlehy nad obcí Přesín tvoří multifunkční linie, kde je vedle sebe samotný průleh, cesta i vegetace. Odtrubněný potok s tůňkami také pomůže zachytu vody v místě. Oblast Natura 2000 okolo Oulíček by měla díky průlehům rozvíjet potok, tůňky a hrázky na potoce zadržovaly více vody v síti chráněné části krajiny.

návrat vody do krajiny

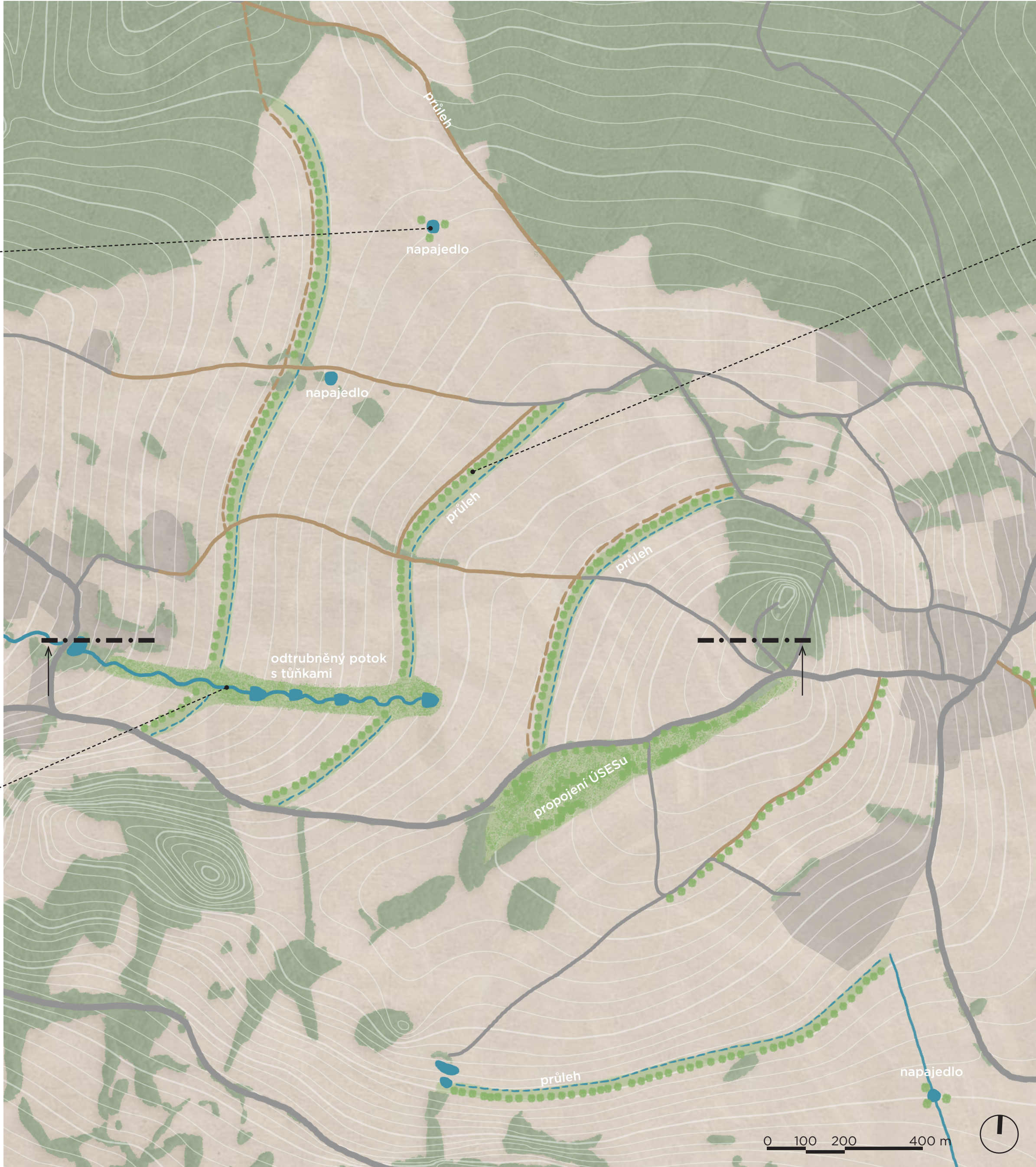
napajedla pro dobytek

V rámci návrhu jsem využila na svazích nad Přesínem dvě místa, kde vyvěrá meliorace, pro vytvoření přírodních napajedel pro dobytek. Další napajedlo vzniká na drobné vodoteči v jižní části území. Okolo dvou napajedel, u kterých chybí stromy či keře, jsou vysazeny tři lily arktické, které vytvoří příjemné stíněné místo pro dobytek a zároveň tím z napajedel vznikne výrazná krajinná dominanta.

odtrubněný potok nad Přesínem

Ménší vodní tok viditelný na mapách prvního vojenského mapování z poloviny 18. století je dnes zatrubněn a je hlavním sběrným kanálem pro meliorační systém v území. Potok navrhuji odtrubnit od místa, kde do něj vtéká hlavní meliorační trubky, revitalizovat a vytvořit na něm několik tůní. Nesekaný travnatý pás okolo potoka vytvoří biotop pro různé rostliny a živočichy.

průlehy

Zasakovací průlehy tvoří systém pro zadržení a vsakování povrchové vody na loukách na jih a západ od Železného Újezda. Podél nich vznikají linie nesekané trávy a remízky z ovocných stromů a keřů, které rozdělují rozsáhlé louky. Zároveň s průlehy vedou i pěšiny, které dotvoří tvoří procházkové trasy pro místní obyvatele ale také návštěvníky odjinud.

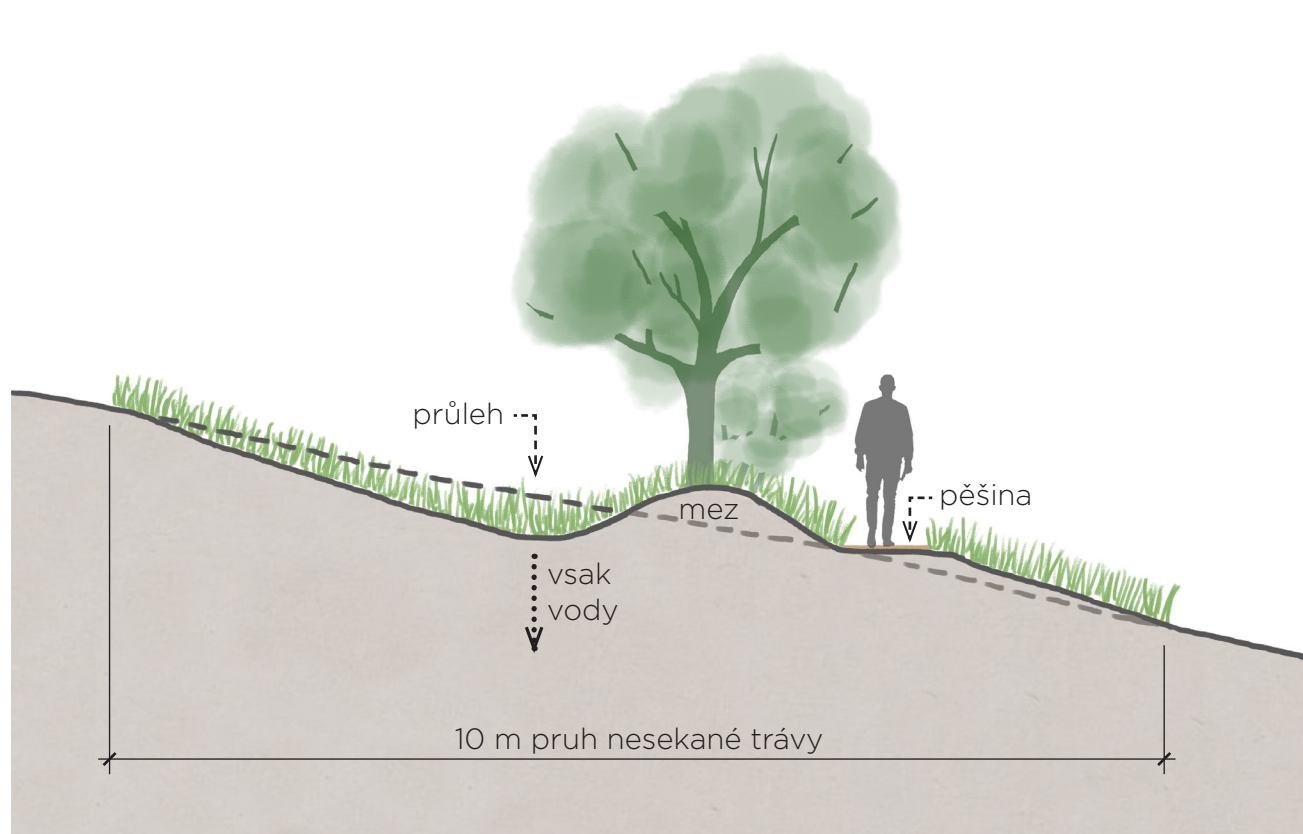

schéma průlehu

Průleh je mělký a široký příkop s mírným sklonem svahů, ve kterém se povrchově stékající voda zachycuje a vsakuje. Zpravidla má malý nebo nulový (u zasakovací) podélný sklon. Má navržené průlehy jsou sice zasakovací, ovšem s velmi malým sklonem směrem do údolí, aby přetvárná voda mohla případně odtéct, pokud by ji bylo příliš. Hrázka-mez pomáhá zvýšit účinnost průlehu.

řez svahem nad Přesínem s průlehy 1:2 000

revitalizace říční krajiny Dožínského potoka

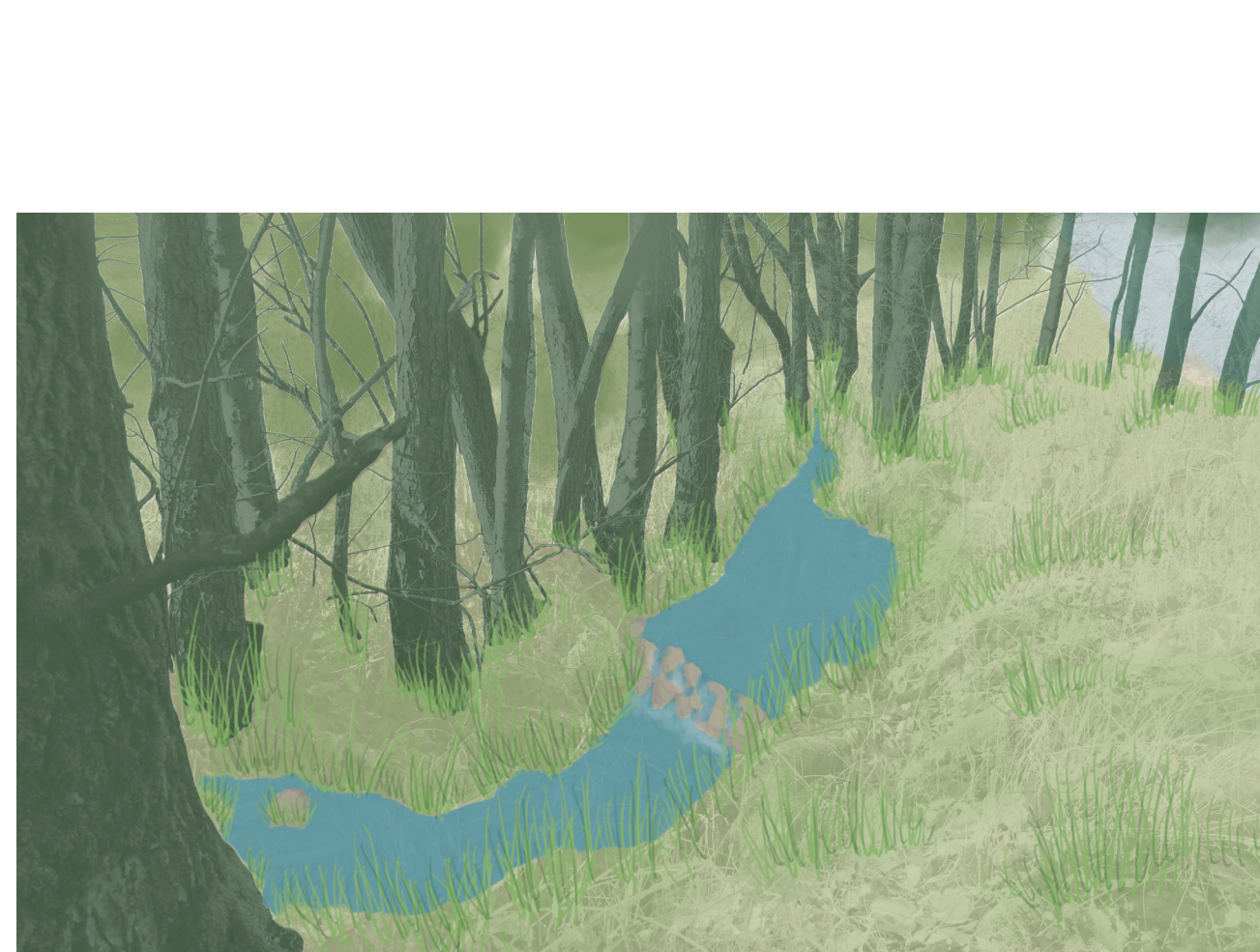
zmeandrování potoka

Dožínský potok je v dolním toku pod rybníkem Oulický věnován v návrhu větší prostor než dnes, kdy teče v narovnaném korytě. Prostor pro potok je vyhrazen v situaci zobrazené meandrováním. Z většiny teče potok v lesním porostu, kde se zde hromadí více vody. Tůně se nachází obě v zeleněné části vodního toku a mají za úkol obecně zadržet vodu, zpomalit průtok vody potokem, a vytvořit biotop pro mokřadní rostliny a živočichy.

tůně na potoce

Na spodním toku Dožínského potoka pod rybníkem Oulický vznikají v návrhu dvě větší tůně. Jsou na místech, kde do potoka přitéká další menší vodoteče, tudíž se zde hromadí více vody. Tůně se nachází obě v zeleněné části vodního toku a mají za úkol obecně zadržet vodu, zpomalit průtok vody potokem, a vytvořit biotop pro mokřadní rostliny a živočichy.

hrázky na potoce

Dožínský potok v horní části toku nad rybníkem Oulický vede skrz louky v úžle narovnané ryze obklopené stromy nebo keři. Kdyby se potok měl zmeandrovat, musela by se tudíž rozkopat větší část chráněných luk. V návrhu jsem zvolila tedy malý vodní tok předělit kamennými hrázkami, které by zadržely vodu v potoce a v případě nutnosti lehký rozliv do okolních luk.

naučná stezka

Skrz chráněnou oblast Natura 2000 v Oulíčkách je navržena naučná stezka, která by měla návštěvníky seznámit s důvody ochrany - zachovanou strukturou krajiny s mozaikou remízků a luk, zdejšími lučními společenstvy a jednotlivými vzácnými rostlinami, které zde rostou. Přes zamokřená místa na loukách a přes Dožínský potok vede stezka po povaleových chodnících.